

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРАЛИГИ

ТОШКЕНТ МЕНДЕРИ ИНСТИТУТИ

Рўйхат №

2019 йил 17.08

МОЛИЯ

ФАН ДАСТУРИ

Билим соҳаси:	200000	– Иқтисодий соҳа, иқтисод ва ҳуқуқ
Таълим соҳаси:	230000	– Иқтисод
Таълим йўналиши:	5230600	– Молия

Фан дастури Олий ва ўрта махсус, касб-хунар таълими йўналишлари бўйича Ўқув-услубий бирлашмалар фаолиятини Мувофиқлаштирувчи Кенгашнинг 2019 йил 17 " 08 " даги 4 -сон баённомаси билан маъқулланган.

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2019 йил 4 " 10 " даги 892 - сон буйруғи билан маъқулланган фан дастури таянч олий таълим муассасаси томонидан тасдиқлашга розилик берилган.

Фан дастури Тошкент молия институтинда ишлаб чиқилди.

Тузувчилар:	Маликов Т.С.	-ТМН "Давлатий молия" кафедраси муdiri, профессор и.ф.д. (таъинч ОТМдан)
	Шарапова М.А.	-ТМН "Давлатий молия" кафедраси катта ўқитувчиси (таъинч ОТМдан)
	Исмаилова Н.К.	-ТМН "Давлатий молия" кафедраси катта ўқитувчиси (таъинч ОТМдан)
Такригчилар:	Пўлатов Д.Х.	Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ҳузуридаги бюджет-соллик таъкиотлари институтини директори ўринбосари, проф., и.ф.д. (кадрлар бокригилмаси)
	Компанов О.С.	-ТДВУ, "Молия ва солликлар" кафедраси доцент, и.ф.и (таъинч ОТМдан)
	Атсиязов Ж.Х.	-ТМН, "Халқаро молия-кредит" кафедраси муdiri, и.ф.д. (таъинч ОТМдан)

Фан дастури Тошкент молия институтини Кенгашида кўриб чиқилган ва тасдиқ қилинган (2019 йил 06 07 " даги 11 - сонли баённома).

I. ЎҚУВ ФАНИНИНГ ДОЛЗАРБЛИГИ ВА ОЛИЙ КАСБИЙ ТАЪЛИМДАГИ ЎРНИ

Ушбу фан молиявий ресурслар фондларини шакллантириш ҳамда мамлакатнинг иқтисодий ва ижтимоий ривожланиш мақсадларига эришишда улардан самарали фойдаланиш, шунингдек мамлакат молия тизими амал қилиш қонуниятлари каби масалаларни қамраб олади. Мамлакат молия тизими ривожланиш қонуниятларини билиш ва уларнинг амал қилишига онгли муносабатда бўлишда, мамлакатни демократлаштириш ва иқтисодиётни бозор тамойиллари асосида ислоҳ қилиш жараёнларининг моҳиятини тушунишда талабаларни зарур бўлган билимлар билан қуроллантиради.

“Молия” фани умумкасбий фанлар блокига киритилган курс ҳисобланиб, 2,3,4-курсларда ўқитилиши режалаштирилган. “Молия” фани гуманитар ва ижтимоий-иқтисодий фанлар туркумига киради ва барча иқтисодий бакалаврият таълим йўналишларида ҳам ўқитилади. Мазкур фан молия тизимларини ташкил қилувчи пул, банк иши, кредит, инвестициялар, активлар, мажбуриятлар ҳамда молиявий инструментларни бошқариш, яратиш ва ўрганишни тасвирлаб беради.

II. ЎҚУВ ФАНИНИНГ МАҚСАДИ ВА ВАЗИФАСИ

Фанни ўқитишдан мақсад - келгусида юқори малакали иқтисодчи-мутахассислар бўлиб етишадиган талабалар учун молия муносабатларини ташкил этишнинг назарий, ҳуқуқий, ташкилий асослари ҳақида билимлар бериш, уларда давлатнинг ҳозирги даврдаги молиявий сиёсатининг асосий йўналишлари бўйича кўникма ва малакалар шакллантиришдир.

Ушбу мақсадга эришиш учун фан талабаларни назарий билимлар, амалий кўникмалар, молиявий ҳодиса ва жараёнларга услубий ёндашув ҳамда илмий дунёқарашини шакллантириш вазифаларини бажаради.

Фан бўйича талабаларнинг билим, кўникма ва малакаларига қуйидаги талаблар қўйилади. Талаба:

—микро ва макро даражада молия тизимининг амал қилиши, молия тизими ривожланишининг қонуниятлари, молия тизими ҳолати, давлат молияси, корхоналар молияси ва бюджет ташкилотлари молиясини ташкил этиш тамойиллари тўғрисида тасаввурга эга бўлиши;

—молиявий ресурсларни бошқаришнинг асосий усулларини, молиявий фаолиятнинг ўзига хос хусусиятларини, молиявий режалаштириш, молиявий сиёсат стратегияси ва тактикасини, молиявий

маблағларни инвестиция қилиш тамойилларини, молия бозорини тадқиқ этиш усулларини билиши ва улардан фойдалана олиши;

—талаба корхона ва ташкилотлар фаолиятида рискни аниқлаш ва баҳолаш усулларини қўллаш, маҳаллий молия, бюджетдан ташқари фондлар ҳозирги замон ҳолати ва ривожланиш қонуниятларини таҳлил қилиш, молия тизими ривожланиши тенденцияларини аниқлаш мақсадида илмий-амалий тадқиқотларни ўтказиш, молия органларида назорат-иқтисодий ишларини ташкил этиш бўйича кўникмаларга эга бўлиши керак.

III. ФАНИИ ЎҚИТИШДА ИННОВАЦИОН ТАЪЛИМ ТЕХНОЛОГИЯЛАРИ ҲАМДА ЎҚУВ МАШҒУЛОТЛАРИНИ ЛОЙИҲАЛАШ

Фанни ўқитишда интерфаол, коммуникатив, перцептив ёндашувлардан максимал даражада фойдаланиш, ўқув адабиётларидан ташқари аутентик материаллар: аудио, видео, журналлар, интернет манбаларидан ўзлаштирилган билимлар мажмуасини амалиётда кузатилаётган далил ва ҳодисаларга боғлай олиш, олинган натижаларни баҳолаш, таҳлил қилиш орқали касбий фаолият учун зарур бўлган билим, малака ва компетенцияларни инновацион тафаккур лаёқати негизида шакллантиришга алоҳида эътибор қаратиш талаб этилади.

Юқоридагилардан келиб чиқиб, ўқув машғулотларини лойиҳалаш жараёнида:

- мезонни танлаш;
- ўқув мақсадларини тоифалаш;
- ўқув материалларини модуллаштириш;
- уларни ўрганиш, таҳлил қилиш ва қайта ишлаш;
- ўрганиш натижаларини аниқлаш каби омилларга қаратиш орқали таълим олувчида назарий билимлар пухта эгалланиши ҳамда уларни амалиётда қўллаш кўникмасини шакллантириш, мустақил таълимни самарали ташкил этиш талаб этилади.

IV. АСОСИЙ НАЗАРИЙ ҚИСМ (МАЪРУЗА МАШҒУЛОТЛАРИ) МОЛИЯНИНГ НАЗАРИЙ АСОСЛАРИ (1-МОДУЛ)

1-мавзу. Молиянинг моҳияти ва функциялари

Молиянинг ижтимоий-иқтисодий моҳияти. Товар-пул, тақсимлаш, қайта тақсимлаш муносабатлари ва молия. Молиянинг ижтимоий-иқтисодий

моҳияти, тараққиёт қонуниятлари, товар-пул муносабатларининг қамраб олиш соҳаси ва ижтимоий такрор ишлаб чиқаришдаги роли жамиятнинг иқтисодий тузуми, давлатнинг табиати ва функциялари билан белгиланиши. Молия ёрдамида ифодаланадиган пул муносабатлари. Молия ва ЯИМ ҳамда МДни тақсимлаш ва қайта тақсимлаш.

Молиянинг функциялари. Молиянинг тақсимлаш ва назорат функциялари. Уларнинг ўзаро боғлиқлиги. Тақсимлаш – молиянинг асосий функцияси. Молия ва тақсимлаш жараёнлари, даражалари. Тақсимлаш ва қайта тақсимлаш. Тақсимлаш ва қайта тақсимлаш объектлари ва субъектлари. Молиянинг функциялари ва молия механизми. Молия генезиси (тараққиёти).

2-мавзу. Молия тизими

Молия тизимининг соҳалари ва бўғинлари. Давлат молияси ва маҳаллий молия ҳамда хўжалик юритувчи субъектлар молиясининг бўғинлари. Давлат молияси ва маҳаллий молия соҳасининг алоҳида бўғини сифатида давлат бюджетининг таркибий қисмлари. Давлат мақсадли фондлари (нобюджет фондлар ёки бюджетдан ташқари фондлар).

Хўжалик юритувчи субъектлар молияси молия тизимининг мустақил соҳаси. Нотижорат асосида хўжалик юритишнинг асосий хусусиятлари. Нотижорат секторни давлат томонидан тўғри (бевосита) қўллаб-қувватлаш асосий шакллари. Ривожланган хорижий мамлакатлар давлат молия тизимининг бўғинлари: давлат бюджети тизими; давлат кредити ва маҳаллий ҳокимият органлари кредитлари, федератив давлатларда эса – федерация аъзоларининг кредити; махсус нобюджет фондлар; давлат корпорациялари молияси. Бюджет тизими ва давлат тузилиши. Унитар ва федератив давлатнинг бюджет тизими. Худудий молия. Давлат кредити. Нобюджет фондлар. Давлат корхоналари молияси.

3-мавзу. Молиявий тизим функциялари ва уларнинг эволюцияси

Турли мамлакатлар молиявий институт (муассаса)лари бир-биридан фарқланишининг сабаблари. Концептуал тузилма (ёndoшув).

Молиявий тизим функциялари. иқтисодий ресурсларнинг вақт (давр) бўйлаб (бўйича), давлат чегараси орқали ва иқтисодиётнинг бир тармоғидан бошқасига ўтиш (жойини ўзгартириш) усулини таъминлаш; рискни бошқариш (рискний бошқарув) усуллари таъминлаш; савдога имкон яратадиган ҳисоб-китобни амалга ошириш ва клиринг усуллари

таъминлаш; молиявий ресурсларни бирлаштириш ва турли корхоналарда эгаликнинг бўлиниши механизмини таъминлаш; иқтисодиётнинг турли тармоқларида қарор қабул қилишнинг марказлаштирилмаган жараёнини мувофиқлаштириш имконини берадиган нарх-наво (баҳо) ахбороти билан таъминлаш; стимуллаштиришнинг психологик муаммоларини ҳал қилиш усуллари таъминлаш.

4-мавзу. Молиявий қарорлар

Молиявий қарор ва унинг ўзига хос хусусиятлари. Уй хўжаликлари қабул қиладиган молиявий қарорлар ва уларнинг асосий типлари. Пул маблағларини истеъмол қилиш ва жамғариш тўғрисидаги қарорлар. Инвестицион қарорлар. Молиялаштириш хусусидаги қарорлар. Рискний бошқарув ҳақидаги қарорлар.

Фирмалар қабул қиладиган молиявий қарорлар. Фирманинг таърифи ва унга хос бўлган хусусиятлар. Корхоналар молияси ва корпоратив молия. Жисмоний (табiiй) ва молиявий капитал. Стратегик режалаштириш ва стратегик мақсадлар. Инвестицияларни режалаштириш. Инвестицион лойиҳа. Асосий ва айланма капитални бошқариш сифати. Фирма молиясини умумий бошқариш. Фирмалар қабул қиладиган молиявий қарорларга таъсир қилувчи асосий омиллар. Фирманинг молиявий сиёсати.

5-мавзу. Молиявий сиёсат

Молиявий сиёсатнинг таърифи. Молиявий сиёсатнинг хусусиятлари ва энг асосий мақсади. Корхона молиявий сиёсатининг мақсадлари. Молиявий сиёсатнинг молия тизими орқали амалга оширилиши ва унинг принциплари. Молиявий сиёсатни амалга оширишнинг асосий методологик принциплари.

Молиявий сиёсатнинг таркибий қисмлари (йўналишлари). Бюджет сиёсати, солиқ сиёсати, пул сиёсати, кредит сиёсати, баҳо сиёсати, инвестицион сиёсат, социал молиявий сиёсат, бож сиёсати. Бюджет сиёсатини белгиловчи омиллар.

Ҳозирги босқичдаги молия сиёсати ва унинг ўзига хос хусусиятлари. Ўзбекистонда молиявий сиёсатнинг ҳозирги кундаги асосий вазифалари. Ишлаб чиқилган давлат молия сиёсати концепциясининг мақсади. Молия стратегиясининг ижтимоий йўналтирилганлиги. Ижтимоий ҳимоянинг устуворлиги. Молиявий сиёсатни фаоллаштириш мақсадида молиявий ресурсларни қайта тақсимлаш амалиётини тубдан ўзгартириш. Молия бозорининг ривожланиши. Молиявий сиёсат ва реал молиявий имкониятлар.

6-мавзу. Молиявий бошқарув

Молиявий бошқарувнинг мазмун-моҳияти.. Молиявий бошқарувнинг асосий методологик принциплари, конкрет методлари ва шакллари. Молиявий режалаштириш; башоратлаш (прогноزلаштириш); дастурлаштириш; молиявий тартибга солиш; молиявий назорат; молиявий қонунларни (қонунчиликни) қабул қилиш; молиявий ресурсларни жалб қилиш.

Молиявий бошқарув органлари ва уларнинг вазифалари. Молия тизимини умумий бошқариш ва уни амалга оширувчи органлар. Умумдават миқёсида молиявий бошқарув тизими ва бошқарув органлари: Президент ва Президент девони; Олий Мажлиснинг тегишли қўмиталари; Вазирлар Маҳкамаси; Ҳисоб палатаси; Молия вазирлиги, Ғазначилик тизими органлари, Марказий банк, Давлат солиқ қўмитаси, Давлат божхона қўмитаси ва бошқалар. Уларнинг молиявий бошқарув соҳасидаги ваколатлари ва вазифалари.

7-мавзу. Молиявий режалаштириш ва тартибга солиш

Молиявий режалаштиришнинг таърифи. Молиявий режалаштириш ва молиявий режа. Молиявий режалаштиришнинг ҳаракат этиш доираси. Унинг асосий вазифалари. Молиявий режалаштириш амалиётида қўлланиладиган асосий методлар. Молиявий режалаштириш жараёнининг асосий босқичлари. Молиявий режалаштириш турлари: стратегик молиявий режалаштириш; жорий молиявий режалаштириш, уларнинг функциялари ва ўзига хос хусусиятлари.

Пул фондларини шакллантириш ва улардан фойдаланиш шакллари ва методларининг ўзига хослиги ҳамда молиявий ресурсларни тармоқлар ва ҳудудлар бўйича қайта тақсимлашни ўзида акс эттирувчи молиявий режаларни ишлаб чиқишнинг зарурлиги. Молиявий режалаштиришнинг бош объекти. Молиявий режалар тизимининг маркази.

Молиявий режалаштириш ва молиявий башоратлаш. Молиявий башоратлаш таърифи. Ўрта муддатли (5-10 йиллик) молиявий башоратлаш ва узоқ муддатли (10 йилдан ортиқ) молиявий башоратлаш. Молиявий башоратлашнинг молиявий режаларни тузиш босқичидан олдин содир бўлиши ва унинг ўзига хос хусусиятлари. Молиявий башоратлаш методлари. Молиявий дастурлаштириш.

8-мавзу. Молиявий назорат

Молиявий назоратнинг предметини ифодаловчи молиявий кўрсаткичлар. Молиявий назорат молия функцияларининг амалга оширилиш шакли эканлиги. Молиявий назорат соҳалари: давлат молиявий назорати; нодавлат молиявий назорати. Молиявий назорат ўз ичига олувчи текширувлар. Молиявий назорат тизимининг бир типлилиги ва унинг элементлари. Молиявий назоратнинг олдида турган энг асосий вазифалар. Молиявий назоратни ташкил этишнинг асосий принциплари. Молиявий назоратнинг амалий характер касб этувчи принциплари.

Молиявий назоратни амалга оширувчи субъектларга кўра турлари: умумдавлат молиявий назорати; идоравий молиявий назорат; хўжалик ичидаги молиявий назорат; жамоатчилик молиявий назорати; мустақил молиявий назорат. Молиявий назоратнинг шакллари. Молиявий назоратни амалга ошириш жараёнида фойдаланиладиган методлар.

Давлат молиявий назорати органларининг вазифалари ва функциялари. Президент девони, Вазирлар Маҳкамаси, Ҳисоб палатаси, Молия вазирлиги, Марказий банк, Давлат солиқ қўмитаси, Давлат божхона қўмитаси ва бошқа давлат органларининг молиявий назоратни амалга ошириш борасидаги вазифалари.

Ички фирмавий (корпоратив) назорат, тижорат банклари томонидан миқроз-ташкilotлар устидан назорат, аудиторлик назоратлари. Уларнинг мазмуни, фарқли жиҳатлари, ваколатлари, ҳуқуқлари.

9-мавзу. Молия ва рисклар

Рискнинг мазмун-моҳияти. Рискний бошқарув. Рискка мойиллик. Риск ва иқтисодий (молиявий) қарорлар. Уй хўжаликлари дуч келадиган рискларнинг турлари. Компаниялар дуч келадиган рискларнинг турлари. Рискний бошқарувда ҳукуматнинг роли. Рискни бошқариш жараёни: рискни аниқлаш; рискни баҳолаш; рискний бошқарув усулини танлаш; танланган усулларни амалга ошириш; натижаларни баҳолаш.

Рискни “ўтказиш” вариантлари: хежирлаштириш; суғурталаш; диверсификация. Рискни “ўтказиш” ва иқтисодий (молиявий) самарадорлик: мавжуд рискни самарали қабул қилиш; риск ва ресурсларни тақсимлаш. Рискний бошқарув институтлари.

Портфел назарияси ва рискний оптимал бошқарув учун статистик таҳлил. Даромадлилик эҳтимолларини тақсимлаш. Даромадлиликдан стандарт чекланиш – рискний чора сифатида.

10-мавзу. Молия назариялари

Хорижий иқтисодчиларнинг молияга оид назариялари. Сиёсий иқтисод классиклари концепциялари асосий мазмунининг молиявий жиҳатлари. Солиққа тортишни мақсадга мувофиқ равишда ташкил қилишнинг А.Смит томонидан илгари сурилган тўрт асосий принциплари ва у солиқ концепциясининг мақсадлари. Ж.С.Милл “хизматларнинг солиқ назарияси”нинг асосий ғояси. Янги тарихий мактаб концепциялари. А.Вагнер томонидан ишлаб чиқилган солиққа тортиш принциплари ва уларнинг мазмуни. Молиявий муаммоларнинг марксчилар асарларида талқини. Фойдалиликнинг чекланганлиги назариясининг молиявий жиҳатлари. Ж.М.Кейнс молиявий концепциясининг асосий ғояси. “Самарали талаб”га эришишнинг муҳим молиявий омиллари. Ж.М.Кейнснинг етмаётган талабни тўлдириш формуласи. Неокейнсчилар назарияларининг молиявий аспектлари. Иқтисодий ўсиш назариясининг асосий мазмуни. Фискал антициклик назариянинг асосий ғояси. “Дефицитли молиялаштириш” ва “бюджетни циклик баланслаштириш” назарияларининг асосий характерли белгилари. “Тизилган бюджет стабилизаторлари” назариясининг негизи. Янги классик назарияларнинг молиявий жиҳатлари. “Таклиф иқтисодиёти” назариясидаги янги консерватив йўналишнинг асосий мазмуни. А.Леффернинг солиқ концепцияси.

МОЛИЯВИЙ БОЗОРЛАР, ИНСТРУМЕНТЛАР ВА ВОСИТАЧИЛАР (2-МОДУЛ)

11-мавзу. Молиявий инфратузилма

Молиявий инфратузилма ва унинг таркиби: бухгалтерия ҳисоби ва суд ишларини ҳал этиш жараёнлари; молиявий инструмент (восита)лар савдосига кўмаклашувчи ҳисоб-клиринг ташкилотлар; молиявий тизим қатнашчиларининг ўзаро муносабатларини назорат қилувчи (тартибга солувчи) идоралар. Қимматли қоғозлар савдоси қоидалари. Бухгалтерия ҳисоби тизимлари

12-мавзу. Молиявий янгиликлар

Молиявий янгиликлар ва бозорнинг “кўринмас кўли”. Молиявий янгиликларнинг айрим тадбиркорлар ва фирмаларнинг ҳаракатлари натижасида юзага келиши. Ўзининг фойдаси учун ҳаракат қилаётган

индивидуалнинг унинг мақсадига кирмайдиган натижага “кўринмас қўл” томонидан йўналтирилиши. Инновациялар ва технологияларнинг ривожланиши.

13-мавзу. Молиявий бозорлар

Молиявий бозорлар. Замонавий молиявий бозорнинг энг умумий кўринишлари: пул бозори; капитал бозори; фонд бозори; валюта бозори ва ҳ.к.лар. Пул бозорига хос характерли хусусиятлар. Молия бозори ва унинг концептуал асослари. Молия бозорининг турлари. Молия бозорининг сегментлари. Молиявий инструментлар. Қимматли қоғозлар. Молиявий бозорнинг молиявий ресурсларини сафарбар этиш ва тақсимлашдаги роли. Миллий ва жаҳон молия бозори. Жаҳон молия бозорининг ривожланиш тенденциялари. Ўзбекистонда молия бозорларининг вужудга келиши ва ривожланиши. Қарз инструментларини муомалага чиқарувчилар. Молиявий бозорда молиявий активларнинг сотилиши ва сотиб олиниши. Молиявий активларнинг асосий турлари. Қисқа ва узок муддатли қарз мажбуриятлари. Опционлар ва форвард шартномалари.

14-мавзу. Молиявий бозор ставкалари

Фоиз ставкалари ва уларнинг турлари. Фоиз ставкасининг даражасига таъсир этувчи омиллар: ҳисоб-китоб пул бирлиги; тўлов муддати; кредит келишуви шартларининг қарз олувчи томонидан бажарилмаслик rischi ёки дефолт rischi.

Рискли активларнинг даромадлик ставкалари ва уларнинг ўлчаш тартиби. Капиталга даромаднинг манбалари: дивидентлар; акция бозор курсининг ўсиши. Бир йиллик қўйилган капитал даромадлиги. Қўйилган капиталнинг умумий даромадлиги.

Бозорий индекслар ва индекслаштириш стратегияси. Фонд индекслари. Индексациялаш. Инвесторнинг харажатлар даражаси нуктаи назаридан индекслаштириш стратегиясининг устунлиги (афзаллиги).

Инфляция ва реал фоиз ставкалари. Номинал ва реал нарх (баҳо). Фоиз ставкаларини тенглаштириш. Даромадлик ставкаси даражасига таъсир этувчи асосий омиллар: ишлаб чиқариш воситаларидан кутилаётган самарадорлик; ишлаб чиқариш воситаларидан фойдаланиш самарадорлигига нисбатан ноаниқлик даражаси; одамларнинг вақтинчалик ниманидир афзал кўриши (нимагадир устуворлик бериши); рискни ёқтирмаслик (хуш кўрмаслик, қабул қилмаслик, тан олмаслик).

15-мавзу. Молиявий воситачилар

Молиявий воситачиларнинг таркиби. Банклар, уларнинг турлари, асосий функциялари. Бошқа депозит-жамғарма ташкилотлари. Суғурта компаниялари ва уларнинг асосий функциялари. Суғурта турлари, полислари, мукофотлари. Пенсия фондлари. Пенсияни режалаштириш дастурлари. Пенсия дастурларининг турлари. Ўзаро фондлар ва уларнинг ўзига хос хусусиятлари. Ўзаро фондларнинг икки асосий тури. Инвестицион банклар ва андеррайтинг ва қимматли қоғозларга обуна бўлиш. Венчур компанияларга капитал тикадиган фирмалар ва уларнинг ўзига хос хусусиятлари. Активларни бошқарувчи фирмалар. Ахборот хизматларини кўрсатувчи фирмалар.

16-мавзу. Молиявий оқимлар

Молиявий тизимда молиявий оқимларнинг тутган ўрни. Молиявий оқим таърифи. Ортиқ маблағга эга бўлган субъектлар. Ресурслари дефицит бўлган субъектлар. Уларнинг ўзаро алоқалари. Молиявий бозорлар ва молиявий воситачиларнинг молиявий оқимда тутган ўрни.

Молиявий оқимларни бошқариш. Молиявий оқимнинг ҳажмига таъсир этувчи омиллар. Сифат мазмунига кўра молиявий оқимларнинг бир-биридан фарқланиши. Молиявий оқимларни бошқаришнинг функциялари. Молиявий оқимларнинг самарадорлиги, уни аниқлаш тартиби.

17-мавзу. Молиявий муассасалар

Молиявий бозорнинг молиявий ресурсларини сафарбар этиш ва тақсимлашдаги роли. Миллий ва жаҳон молия бозори. Жаҳон молия бозорининг ривожланиш тенденциялари. Ўзбекистонда молия бозорларининг вужудга келиши ва ривожланиши. Молиявий институтлар фаолиятининг ўзига хос хусусиятлари. Молиявий институтлар ва уларнинг иқтисодиётда тутган ўрни.

Молиявий тизимни тартибга солиш бўйича тўлиқ жавобгарлик. Марказий банклар ва уларнинг асосий функциялари. Автономлилик (мустақиллик). Марказий банклар ва тўлов тизими.

Минтақавий ва бутундунёвий молиявий ташкилотлар. Турли давлат ҳукуматлари молиявий сиёсатини мувофиқлаштиришнинг зарурлиги. Халқаро ҳисоб-китоблар банки. Халқаро валюта фонди ва бошқалар.

18-мавзу. Пулнинг даврий қиймати ва пул оқимларининг дисконтли таҳлили

Мураккаб фоизлар. Бўлажак қийматни ҳисоблаш. Молиявий калкулятор. Турли фоиз ставкалари бўйича реинвестиция қилиш. Қарзни узиш (қайтариш). Пулнинг келтирилган (айлантирилган) қиймати ва дисконтлаш. Пул оқимларини дисконтлаш асосида инвестициялаш ва унинг қоидалари. Кўп сонли пул оқимлари. Бир неча пул оқимларининг бўлажак ва келтирилган (айлантирилган) қиймати. Кўп сонли пул оқимлари бўлганда инвестициялаш.

Аннуитет ва унинг бўлажак қиймати. Аннуитетнинг келтирилган (айлантирилган) қиймати. Умрбод суғурта шартномаси. Ипотека кредити олиш. Ҳаётий (умрбўйи, умрбод) рента. Имтиёзли акцияларга инвестиция киритиш. Оддий акцияларга инвестиция киритиш.

Кредитлар амортизацияси. Валютавий курслар ва пулнинг даврий қиймати. Соф келтирилган (айлантирилган) қийматни ҳисоблаш: валютавий жиҳат.

Инфляция ва пул оқимларини дисконтлаш асосида таҳлил қилиш. Инфляция ва бўлажак қиймат. Инфляция ва омонатлар. Реал аннуитетнинг номинал бўлажак қийматини ҳисоблаш. Инфляция ва инвестицион қарорлар.

Солиқлар ва инвестицион қарорлар. Келтирган даромади солиққа тортилмайдиган қимматли қоғозларга инвестиция қилиш.

ХЎЖАЛИК ЮРИТУВЧИ СУБЪЕКТЛАР МОЛИЯСИ (3-МОДУЛ)

19-мавзу. Хўжалик юритувчи субъектлар молиясини моҳияти ва функциялари

Хўжалик юритувчи субъектлар молиясининг иқтисодий моҳияти ва унинг вазифалари. Тижорат асосида фаолият юритувчи корхона ва ташкилотлар молияси. Нотижорат ташкилотлари молиясининг хусусиятлари. Хўжалик юритувчи субъектлар молиясининг асосий функциялари. Хўжалик юритувчи субъектлар молиявий манбаларининг таркиби.

20-мавзу. Корхоналар молиясини бошқариш

Бизнеснинг ташкилий шакллари ва уларнинг молиявий қарорлар қабул қилишга таъсири. Якка эгалик; ширкат ёки шериклик (ҳамкорлик); корпорация. Уларнинг ўзига хос хусусиятлари. Масъулияти чекланган шериклар ёки коммандитлар.

Мулкка эгалик ҳуқуқи (мулк)ни бошқарувдан ажратишнинг молиявий сабаблари ажратишнинг молиявий сабаблари. Корпоратив менежментнинг асосий вазифаси ва унинг молиявий жиҳатлари. Менежерларнинг асосий вазифаси имкон қадар акциядорлар манфаатларини кўзлаб қарор қабул қилишдан иборат эканлиги. Акциядорлар бойлигини максималлаштириш. Фирма баҳосини акциядорлар манфаатига мос тарзда максималлаштириш.

Бозор интизоми: компанияларнинг “ютиб” юборилиши ва унинг молиявий натижалари. Компанияларнинг “ютилиб кетилиши” ва фирма акцияларининг бозор қийматини максималлаштиришга интилиш.

Корпорацияда молиячининг тутган ўрни. Корпорацияда молиявий раҳбарнинг функциялари. Йирик корпорациянинг ташкилий тузилмаси ва унда молиячининг ўрни.

21-мавзу. Хўжалик юритувчи субъектларни молиявий ресурслари

ХЮСларнинг молиявий ресурслари ва капитали. ХЮСларнинг молиявий ресурслари улар ресурсларининг бир қисми. Тижорий ХЮСлар молиявий ресурсларининг дастлабки (бирламчи ҳолда) шакллантирилиши ва уларнинг шакллари. Тушум ва унинг таркибий қисмлари. Ялпи даромад. Амортизация ажратмалари. Фойда. Фойда массаси ва нормаси. Амал (ҳаракат)даги тижорий ХЮСлар молиявий ресурсларининг шаклланиш манбаларига кўра турлари.

ХЮС молиявий ресурсларидан фойдаланиш самарадорлиги. Уни ҳисоблаш формуласи. Пул (P^*) гўё тўғридан-тўғри пулдан (P) қилинганда молиявий самарадорликни аниқлаш формуласи. Бевосита молиявий операцияларни амалга ошириш натижасида ХЮС томонидан олинган даромад таркиби. ХЮСнинг иқтисодий рентабеллиги (бизнеснинг рентабеллиги) кўрсаткичи ва уни аниқлаш тартиби. ХЮС молиявий ресурсларидан фойдаланиш самарадорлигини таҳлил қилишда фойдаланиладиган кўрсаткичлар.

22-мавзу. Асосий ва айланма капитал доиравий айланишнинг молиявий аспект (жиҳат)лари

Асосий капитал доиравий айланишининг моҳияти, таркибий тузилмаси ва самарадорлиги. Меҳнат ва маҳсулотни яратиш жараёнида асосий капиталнинг намоён бўлиш шакллари. Асосий капиталнинг доиравий айланиши ва унга тегишли бўлган қийматнинг уч функционал шакллари. Иқтисодий мўлжалланганлигига кўра асосий фондларнинг таркиби. Асосий ишлаб чиқариш фондлари. Асосий ишлаб чиқариш фондларининг таркибий тузилмаси. Амортизация ажратмаларини ҳисоблашнинг асосий методлари ва уларнинг ўзига хос бўлган хусусиятлари. Асосий фондларни шакллантириш учун жалб қилинадиган пул маблағларининг манбалари.

Асосий капиталнинг доиравий айланиши жараёнида иштирок этадиган молиявий ресурслардан фойдаланишнинг самарадорлиги. Асосий капиталдан самарали фойдаланишни баҳолашда ХЮС молия-хўжалик фаолиятининг натижалилигини очиб берувчи умумий молиявий-иқтисодий кўрсаткичлар. Ишлаб чиқаришнинг умумий рентабеллиги кўрсаткичи. Фонд қайтими ва фонд сиғими кўрсаткичлари.

Айланма капитал: мазмуни, таркибий тузилмаси ва фойдаланиш самарадорлиги. Айланма капиталнинг бир неча асосий гуруҳларга классификация қилиниши. Айланма капиталнинг функциялари ва уларни амалга ошириш шакллари. Айланма капиталнинг таркибий тузилмаси. Айланма капиталнинг фойдаланиш самарадорлигини характерловчи умумлаштирувчи кўрсаткичлар. Соф айланма капитал. Бозор иқтисодиёти шароитида айланма капиталдан фойдаланишнинг самарадорлигига таъсир этувчи омиллар.

23-мавзу. Хўжалик юритувчи субъектларнинг ишлаб чиқариш чиқимлари ва фойдаси

ХЮСларнинг харажатлари: моҳияти, таркиби, классификацияланиши ва самарадорлигини баҳолаш. Ишлаб чиқариш чиқимларининг гуруҳланиши. ХЮС фаолиятининг шарт-шароитлари ва йўналишларига боғлиқ равишда харажатларнинг гуруҳланиши. Ишлаб чиқариш ва реализация билан боғлиқ бўлган харажатларнинг классификацияланиши. Маълум белгилар асосида амалга ошириладиган харажатларнинг классификацияси. Ишлаб чиқариш ҳажмига нисбатан харажатларнинг гуруҳларга классификация қилиниши. Иқтисодий элементларига кўра харажатларни гуруҳларга ажратиш ва уларнинг таркиби. Калкуляция моддалари бўйича харажатларнинг бўлиниши. Тўғри (бевосита) харажатлар ва эгри (билвосита) харажатларнинг ўзига хос бўлган хусусиятлари.

Фойда, уни шакллантириш ва ундан фойдаланиш. ХЮСнинг барча молиявий ресурслари. Инвестицион фаолиятдан ХЮСга келиб тушадиган ресурслар. Фойданинг мазмун-моҳияти. Асос фойда. Баланс фойда. Соф фойда ёки соф даромад. Ялпи фойда, сотувдан олинган фойда, солиққа тортилгунга қадар бўлган фойда, соф фойдани аниқлаш. Фойданинг тақсимланиш тартиби.

Рентабеллик кўрсаткичи ва унинг аниқланиши. Молиявий таҳлил жараёнида тез-тез фойдаланиладиган рентабеллик кўрсаткичлари. Сотув (сотиш) рентабеллиги. Ўз(лик) капиталининг рентабеллиги. Айланма активларнинг рентабеллиги. Айланмадан ташқаридаги активларнинг рентабеллиги. Инвестицияларнинг рентабеллиги коэффициенти.

24-мавзу. Хўжалик юритувчи субъектларнинг баҳо сиёсати ва баҳоларни шакллантириш асослари

Баҳоларни шакллантиришнинг объектив асослари. Баҳо таърифи. Баҳо функциялари. Баҳо турлари, унинг таркибий тузилмаси ва баҳоларни шакллантириш методлари.

Баҳоларни классификация қилиш белгилари. Ўрнатилиши (белгиланиши)га қараб баҳоларнинг турлари. Вақт омилига кўра баҳоларнинг тур (кўриниш)лари. Баҳолар хусусида маълумотларни олиш усулига мувофиқ баҳоларнинг фарқланиши. Бозор тури (кўриниши)га боғлиқ равишда баҳоларнинг турлари. Худудий бозорларга боғлиқлигини назарда тутиб баҳоларнинг турлари. Бозорда давлатнинг таъсирчанлиги, тартибга солиш ва рақобат даражасининг характери бўйича баҳоларнинг турлари. Етказиб бериш ва сотиш шартларига кўра баҳоларнинг фарқланиши. Баҳонинг таркиби ва таркибий тузилмаси. Баҳоларни аниқлашнинг концепциялари.

ХЮСлар маркетинг стратегиясининг молиявий жиҳатлари. Юқори баҳолар стратегияси (“қаймоғини ажратиб олиш”). Паст баҳолар стратегияси. Табақалаштирилган баҳолар стратегияси. Имтиёзли баҳолар стратегияси. Эластик баҳолар стратегияси. Барқарор, стандарт (андозавий), ўзгармайдиган баҳолар стратегияси. Яхлитланмаган баҳолар стратегияси. Ёппасига (оммавий) сотиб олишлар баҳоси ва баҳоларни товарнинг сифати билан узвий боғланганлиги стратегияларининг ўзига хос бўлган хусусиятлари. “Сконто” чегирма, прогрессив чегирмалар, товарларнинг алмаштирилиши ёки шу билан боғлиқ бўлган чегирма, экспорт чегирмалари, функционал чегирмалар ёки савдо соҳасидаги чегирмалар, махсус чегирмалар, яширин чегирмалар, конфиденциал чегирмалар.

25-мавзу. Молия ва капиталнинг таркибий тузилмаси

Ички ёки ташқи молиялаштириш. Акциялар чиқариш ҳисобидан молиялаштириш. Қарзий капитални жалб қилиш эвазига молиялаштириш: таъминот остидаги қарз; узоқ муддатли ижара.

Капиталнинг таркибий тузилмаси ва соф молиявий муҳит. Молиявий қарорлар асосида компания қийматини ошириш. Харажатларни камайтириш: солиқлар ва субсидиялар; ночор молиявий ҳолат билан боғлиқ бўлган харажатлар.

Манфаатлар қарама-қаршилигига барҳам бериш. Мотивация муаммолари: пул маблағлари билан операцияларда эркинлик. Акционерлар ва кредиторлар ўртасидаги зиддиятлар.

Манфаатдор томонлар учун янги имкониятларни яратиш. Амалиётдаги молиявий қарорлар. Бизнесни молиялаштиришнинг беш методи: дўстлар ва қариндошлардан қарзлар; ижара; оддий акциялар; варрантлар билан қарзий мажбуриятлар; дебитор қарздорлик факторинги.

Инвестициялар ва молиявий “дастак”. Инвестицион қарорларни баҳолашнинг методларини қиёслаш: коррективировка қилинган келтирилган қиймат методи; акционерлар даромадининг ўсиши методи; капитал қийматининг ўртача тортилган методи.

26-мавзу. Молия ва корпоратив стратегия

Қўшилиш (бирлашиш)лар ва “ютиб юбориш”лар. “Ютиб юбориш”. “Ютилиб кетиш”. Сотиб олиш. Қўшилиш. Синегетик самара. Солиқлардан иқтисод қилиш. Фойдали биржавий битим. Активларни бериш. Реал опционларга инвестициялаштириш. Реал опционлар қийматини баҳолаш учун Блек-Шоулз формуласини қўллаш.

МОЛИЯВИЙ ҲИСОБОТЛАР ВА КОРХОНАЛАРДА ИНВЕСТИЦИЯЛАР (4-МОДУЛ)

27-мавзу. Молиявий ҳисобот: мазмуни, функциялари ва турлари

Молиявий ҳисоботнинг мазмуни. Молиявий қарорлар қабул қилишда уларнинг ўрни ва роли.

Молиявий ҳисобот функциялари: фирманинг эгалари ва кредиторларига фирманинг жорий молиявий аҳволи ҳамда ўтган даврда унинг фаолияти қанчалик самарали бўлгани тўғрисида маълумот бериш; фирма эгалари ва кредиторларига компания фаолияти самарадорлигининг асосий режа кўрсаткичларини аниқлаш ва менежерлар фаолиятини тартибга солиш имконини бериш; қулай шаблон-моделлар тузиш ва улардан молиявий режалаштириш жараёнида фойдаланиш.

Молиявий ҳисобот турлари: баланс; молиявий натижалар тўғрисида ҳисобот; пул оқимлари тўғрисида ҳисобот. Молиявий ҳисоботга тушунтириш (ҳисоботни изоҳлаш).

28-мавзу. Молиявий ҳисоботларда молиявий коэффицентлардан фойдаланиш

Молиявий коэффицентлар ва улар ўртасидаги ўртасидаги ўзаро боғлиқликлар. Рентабеллик (сотувлар даромадлилиги коэффиценти (РОС); активлар даромадлилиги коэффиценти (РОА); акциядорлик капитали (хусусий капитал) даромадлилиги коэффиценти (РОЕ) кўрсаткичлари.

Активларнинг айланувчанлиги (дебиторлик қарзларининг айланувчанлиги коэффиценти; товар-моддий захираларнинг айланувчанлиги коэффиценти; активларнинг айланувчанлиги коэффиценти) кўрсаткичлари. Ўз маблағи ёки қарз олинган маблағлардан молиялаштириш ёки молиявий “дастак” (молиявий леве́риж). Молиявий леве́риж (қарзлар коэффиценти; фоизларни қоплаш коэффиценти) кўрсаткичлари. Ликвидлик (жорий ликвидлик коэффиценти; критик

баҳолаш (лакмус қоғози) коэффиценти) кўрсаткичлари. Бозор қиймати (баҳоси) кўрсаткичлари. Молиявий коэффицентлар ўртасидаги ўзаро боғлиқликлар.

Молиявий “ричаг” (дастак) самараси. Фоиз ставкаси ва фаолият циклининг РОЕга таъсири. Молиявий коэффицентлардан фойдаланиш асосида таҳлилни чеклаш.

29-мавзу. Молиявий ҳисоботлар ва молиявий режалаштириш

Ўсиб бораётган бизнес: ташқи молиялаштиришга бўлган эҳтиёж. Фирманинг барқарор ўсиши коэффиценти. Барқарор ўсиш тенграмасини келтириб чиқариш. Айланма капитални бошқариш. Ликвидлик ва касса режасини бажариш.

Бозор ва баланс баҳоси (қиймати) ўртасидаги фарқ. Акцияларнинг бозор қиймати (баҳоси)нинг ва уларнинг баланс қиймати (баҳоси)га мос келмаслигининг асосий сабаблари. Номоддий активлар. Жорий нархлар асосийда қайта баҳолаш.

Фойданинг бухгалтерия ва иқтисодий мезонлари. Бозор ва баланс баҳоси (қиймати) ўртасидаги фарқнинг фойда тўғрисидаги тасаввурга ҳам ўз таъсирини кўрсатиши. Умумқабул қилинган маънода фойда. Бухгалтерияда фойда.

Акциядорлик даромадлилиги ва акциядорлик капитали даромадлиги ўртасидаги фарқ. Умумий акциядорлик даромадлилиги. акциядорлик капитали даромадлилиги нормаси ёки коэффиценти.

30-мавзу. Инвестицион дастурларни молиялаштириш

ХЮС инновацион-инвестицион стратегиясининг маъно-мазмунини. ХЮСларнинг инновацион стратегияси учун улар инвестицион фаолиятини рағбатлантириш. Такрор ишлаб чиқариш барча цикли ва у инвестицион соҳасининг динамикасини қамраб олувчи асосий принциплар.

Инвестициялар: манбалари, баҳолаш ва самарадорлиги. Инвестицияларни молиялаштириш шакллари. Инвестицион қуйилмаларни иқтисодий баҳолашнинг методлари.

Инвестицион қуйилмаларни иқтисодий баҳолашнинг кўрсаткичлар тизими. Капитал қуйилмаларнинг соф келтирилган қиймати. Ички фойда нормаси. Қопланиш муддати.

Инвестиция киритиш мезони: ижобий соф келтирилган (айлантирилган) қиймат. Инвестицион лойиҳа пул маблағлари оқимларини баҳолаш. Капитал қиймати. Электрон жадваллардан фойдаланган ҳолда лойиҳанинг сезувчанлиги (таъсирчанлиги)ни таҳлил қилиш. Зарарсизлик нуқтаси. НПВнинг сотув ўсишига таъсирчанлиги.

Маҳсулот таннархини пасайтириш бўйича лойиҳалар таҳлили. Давомлилиги ҳар хил бўлган лойиҳалар. Бир-бирини инкор этувчи

лойиҳаларни таққослаш. Инфляция ва инвестицияларни режалаштириш.

31-мавзу. Инвестицион баҳолаш усуллари

Инвестициявий қарорларнинг аҳамияти, соф келтирилган қиймат концепциясини асослаш, соф келтирилган қиймат тушунчасини таърифлаш, инвестициявий лойиҳаларни баҳолашда қўлланиладиган бошқа ёндашувлар, дунёнинг ривожланган давлатларидаги компаниялар томонидан инвестицияларни баҳолашда қўлланиладиган усуллар бўйича қатор тадқиқотларнинг натижалари.

32-мавзу. Молия ва инвестицион портфелни шакллантириш

Инвестицион портфель ва уни шакллантириш жараёни. Оиланинг ҳаётий цикли. Башоратлаш уфқлари. Рискка нисбатан бағрикенглик. Активларни бошқаришда маҳоратли бошқарувчининг роли.

Инвестицион портфелнинг даромадлилиги ва риск. Рисксиз активлар. Рисксиз активни ягона riskли актив билан бирлаштириш. Белгиланган кутилаётган даромадлиликка эга бўлиш. Портфелнинг самарадорлиги концепцияси.

Кўплаб riskли активлар портфелини диверсификациялаш самарадорлиги. Икки riskли активлардан иборат бўлган портфеллар. Riskли активларни оқилона комбинация қилиш. Энг яхши инвестицион портфелни шакллантириш. Кўп riskли активлардан иборат бўлган портфеллар.

33-мавзу. Кичик бизнес молияси

Иқтисодиёт учун кичик бизнес секторининг аҳамияти ва кичик бизнес тушунчасининг моҳияти, кичик компанияларнинг фаолият мақсадлари, кичик компанияларнинг энг кенг тарқалган ташкилий-ҳуқуқий шакллари, кичик компанияларни солиққа тортиш хусусиятлари, кичик бизнесдаги инвестициялашнинг реал имкониятларини баҳолаш учун қўлланиладиган риск даражаси ва дисконт ставкаси, молиялаштиришнинг узок муддатли манбаларини жалб қилишда кичик компаниялар дуч келадиган муаммолар, кичик компаниялар акцияларини баҳолаш, кичик корхоналардаги ўз ва қарз маблағлари ўртасидаги нисбат, кичик бизнес соҳасидаги дивидендлар, кичик бизнесда ишчи капитал хусусиятлари.

34-мавзу. Стартапларни молиялаштириш

Стартап тўғрисида умумий тушунча, стартапларни молиялаштириш усуллари, тартиб-қоидалари, бошланғич босқичида стартапларни

молиялаштиришни ўрганиш, стартапларни молиялаштириш учун онлайн-краудфандинг платформалар.

МОЛИЯВИЙ РИСКЛАР (5-МОДУЛ)

35-мавзу. Молиявий рискларнинг моҳияти ва аҳамияти

Молиявий риск тушунчаси ва унинг моҳияти. Риск моҳияти ва мазмунини кўриб чиқиш жараёнида тадбиркор, ишбилармон ва менежернинг муваффақияти рискка муносабатни тушунишига сезиларли даражада боғлиқлигини исботлаш.

Риск хусусиятлари. Рискни юзага келтирувчи омиллар. Тадбиркорлик фаолияти ва бизнесда риск назарияси.

36-мавзу. Молиявий рискларнинг таснифи ва тавсифи

Молиявий рискларни таснифи. Молиявий рискларни тузилмаси. Молиявий рискларни гуруҳлари, турлари ва хилма-хиллиги. Соф ва спекулятив рисклар. Молиявий ва тижорат рисклари. Пулнинг тўлов қобилияти билан боғлиқ рисклар. Тузилмавий ва нотузилмавий рисклар. Корхоналар фаолият йўналиши бўйича юзага келадиган рисклар.

Молиявий рискларнинг ўзига хос хусусияти, уларни баҳолаш, назорат, мониторинг ва бошқариш йўллари, босқичлари. Молиявий рискларнинг келиб чиқиш сабаблари.

Молиявий рискларнинг таснифланиш жараёни. Молиявий рискларнинг классификацияси орқали корхона фаолиятида рискнинг пайдо бўлишининг барча қирраларини таҳлил қилиш ва ўрганиш.

37-мавзу. Бозор рисклари

Бозорларда фаолият юритишда рисклар асосий омил ва муаммо сифатида. Бозор рискларини келтириб чиқарувчи омиллар. “Зарарсизлик нуқтасини аниқлаш” модели. Бозор рискларининг табиати ва манбалари.

Бозор рискларни бошқаришни ташкиллаштириш модели. Бозорларда фаолият юритиш билан боғлиқ хатти-ҳаракатлар рисксизлиги тушунчаси. Бозор рисклари тўғрисидаги ахборот ва унинг рискларни таҳлил қилишдаги аҳамияти. Бозор рискларини бошқариш усуллари. Бозорлардаги хатти-ҳаракатлар рисксизлиги эҳтимолий модели.

38-мавзу. Кредит rischi

Кредит rischi ва унинг хусусиятлари. Кредит rischiнинг келтириб чиқарувчи омиллар. Кредит rischiлари таҳлили. Кредит rischiларини

камайтириш усуллари. Кредит кафолатлари. Кредит рискларини кафолатлаш механизми. Учинчи томон кафолати.

Кредит тўловлари. Истеъмол кредитида фоизларни ошириш ва тўлаш. Қарзларни тўлаш учун потенциал пул маблағлари манбаси. Тижорат операциялари. Ссудани тўламаслик riskини камайтириш.

39-мавзу. Валюта riskи

Валюта riskлари тушунчаси ва унинг турлари. Операцион, трансляцион ва иқтисодий валюта riskлари. Трансляцион валюта riskларини бошқаришнинг хусусиятлари. Валюта конверсияси ва фоизларни ошириш. Вақт бўйича валюта курслари. Валюта riskларини камайтириш. Валюта riskи ёки курс йўқотишлари riskи.

Халқаро корхоналар ва банк муассасалари ташкил этиш ҳамда уларнинг фаолиятини диверсификациялаш. Валюта курслари тебранишлари натижасида молиявий йўқотишлар юзага келиш эҳтимоли. Валюта курсларининг ўзгариши. Нақд пул оқимларининг трансформацияси. Валютанинг ички қиймати ўзгариши. Спекуляция. Валюта позициялари.

40-мавзу. Фоиз riskи

Фоиз riskи. Фоиз riskининг хусусиятлари. Фоиз ставкаларининг ноқулай тебранишлари туфайли юзага келадиган йўқотишлар эҳтимоли. Фоиз riskи турлари. Фоизлар билан операциялар. Мураккаб фоизлар. Оддий фоизлар. Фоизларнинг ўртача қийматлари. Ўртача қийматлар орқали ахборотни камайтиришга имкон бериш.

Ўзгарувчан фоиз ставкаси. Фоиз ставкалари riskи. Молия бозорида фоиз ставкалари. Фоиз ставкаларининг ошишини нархлар пасайишига ва облигациялар эгалари зарар кўришига сабаб бўлиши. Инвестиция riskининг фоиз ставкалари riskига боғлиқлиги.

41-мавзу. Инфляция riskи

Фоиз ставкасининг инфляция даражаси билан ўзаро боғлиқлиги. Инфляция riskининг хусусиятлари. Пулнинг харид қобилятини ўзгартириш riskи. Инфляция суръатлари ва уни камайтириш усуллари.

Инфляция riskининг фуқароларнинг жамғармаларига, шунингдек, катъий белгиланган даромадли қимматли қоғозларнинг қийматига таъсири. Инфляция мукофоти. Инфляциянинг турли жараёнларга таъсири. Инфляция даражасини пасайтириш бўйича чора-тадбирлар.

Имтиёзли шартлардаги капитал харажатларга кредитлар тақдим қилиш. Инвестиция банклари тармоғини шакллантириш. Фоиз даражасини пасайтириш йўналишлари.

42-мавзу. Инвестиция рисклари

Инвестиция рисклари. Инвестиция рискларнинг хусусиятлари. Инвестиция лойиҳаларни амалга ошириш жараёнидаги рисклар. Режалаштирилган фойдани олмаслик эҳтимоли. Рискли активларнинг даромадлилик ставкалари. Соф дисконтланган қиймат.

Инвестиция лойиҳаларининг хусусиятларини баҳолашда дисконтлаш ставкасидан фойдаланиш. Аннуитет ва қайтариш фонди. Инвестицияларни баҳолаш. Рискли инвестициявий тўловлар.

43-мавзу. Активлар rischi

Активлар rischi, хусусиятлари ва уларни баҳолаш. Биржа рисклари. Тижорат битимлари бўйича тўловсизлик rischi, брокерлик фирмаларига комиссия мукофотларининг тўловсизлик rischi. Дефолт ва солиққа тортиш riskининг таъсири.

Активлар қийматини максималлаштириш. Молиявий риск даражасини эҳтимолий баҳолаш. Акциялар riskлилигини баҳолаш. Активлар ёки молиявий битимларнинг riskлилик даражасини бошқа омиллар таъсиридан ажратилган ҳолда баҳолаш.

Спекулянтлар. Ишлаб чиқариш билан боғлиқ рисклар. Компания маҳсулотлари нархининг ўзгариши билан боғлиқ нарх rischi. Хом-ашё ва бутловчи қисмлар нархидаги ўзгаришлар билан боғлиқ нарх rischi.

44-мавзу. Молиявий рискларни баҳолаш методлари

Молиявий рискларни баҳолаш методлари. Марковицнинг портфель таҳлили назарияси. Инвесторлар учун портфелларни шакллантириш, портфель riskидан фойдаланиш.

Акциялар сифати, rischi ва инвестор даромадини баҳолаш. Тобиннинг портфель таҳлили назарияси. Riskсиз қимматли қоғозлар. Қимматли қоғозлар оптимал портфелини шакллантириш.

Riskни баҳолаш муаммолари. Шарп модели. Шарп моделининг хусусиятлари. Блек модели. Блек моделининг ўзига хос хусусияти. Портфель даромадлилигини баҳолаш.

45-мавзу. Молиявий рискларни бошқариш

Riskни бошқаришнинг умумий тамойиллари. Riskларни бошқариш усуллари танлаш. Riskларни бошқариш стратегиялари. Диверсификация.

Riskларни суғурта қилиш. Суғурта шартномаларининг асосий хусусиятлари. Суғурта операцияларини ҳисоблаш. Хеджирлаш. Валюта курсини хеджирлаш.

Капитал активларни баҳолаш модели (КАБМ). КАБМнинг асосий моҳияти. КАБМ қўллаган ҳолда қимматли қоғозлар портфелини шакллантириш. Бета коэффициенти. Риск мукофоти. Капитал активларнинг баҳолаш моделининг асослари. Молиявий баҳолаш ва бошқаришнинг замонавий методлари.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МОЛИЯВИЙ МУНОСАБАТЛАРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ИСТИҚБОЛЛАРИ (6-МОДУЛ)

46-мавзу. Ҳаракатлар стратегияси: давлатнинг иқтисодий-ижтимоий ривожланиш дастурларини молиявий таъминлаш масалалари

Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантиришнинг устувор йўналишлари. Ҳаракатлар стратегияси: давлатнинг иқтисодий-ижтимоий ривожланиш дастурларини молиявий таъминлаш масалалари. Иқтисодиётни либераллаштириш ва эркинлаштиришга қаратилган давлат дастурлари, мазмуни, амалга ошириш чора-тадбирлари, молиявий манбалари. Ижтимоий дастурлар, уларнинг йўналишлари, молиялаш манбалари. “Обод қишлоқ”, “Обод маҳалла” дастурлари, уларни молиявий таъминлаш масалалари.

47-мавзу. Ўзбекистон Республикаси молиявий сиёсатининг асосий йўналишлари

Солиқ сиёсатининг мазмуни. Солиқ сиёсатидаги ислохотларнинг зарурлиги. Солиқ сиёсатини амалга оширишдаги муаммолар. Хўжалик субъектларини солиққа тортишдаги муаммолар. Жисмоний шахсларни солиққа тортишдаги муаммолар. Билвоста солиқларни тўлашдаги муаммолар. Мулкни солиққа тортишдаги муаммолар. Солиқ қонунчилигини такомиллаштиришнинг зарурлиги. Солиқ маъмуриятчилиги, уни такомиллаштиришнинг зарурлиги ва асосий йўналишлари. Солиқ концепсиясининг ишлаб чиқиши, унинг асосий йўналишлари.

Давлат бюджети харажатлари таркиби ва тузилиши. Давлат бюджети харажатларини режалаштириш ва оптималлаштиришдаги муаммолар. Бюджет харажатлари ижросини самарали ташкил қилишдаги муаммолар. Бюджет тизими бюджетлари ғазна ижросини ташкил қилишдаги муаммолар. Давлат бюджети харажатлари ижросини назорат қилишдаги муаммолар.

Бюджет сиёсатини амалга ошириш механизмлари. Бюджет дефицитини қисқартириш ва олдини олиш чора-тадбирлари. Дефицитни бошқариш ва тартибга солишдаги долзарб муаммолар. Барча даражадаги бюджетлар барқарорлигини таъминлашнинг долзарб муаммолари. Маҳаллий бюджетлар даромадлари барқарорлигини таъминлаш чора-тадбирлари. Маҳаллий бюджетлар даромадларини тартибга солиш механизмларини

такомиллаштириш йўллари. Барча даражадаги бюджетларнинг мустақиллигини оширишнинг долзарб муаммолари.

48-мавзу. Ўзбекистон молия бозорини ривожлантириш истикболлари

Валюта бозорини либераллаштириш ва унга ҳукумат аралашувини кучайтириш оқибатлари. Марказий банкнинг фойз сиёсати таъсирчанлигини ошириш йўллари. Тижорат банклари томонидан кўрсатиладиган кредит-депозит хизматлари оммабоблиги ва қулайлигини ошириш. Фонд бозорида акциялар ва облигациялар савдоси ва бозор баҳосига салбий таъсир кўрсатаётган омиллар таҳлили. Дивиденд сиёсати самарадорлиги ва таъсирчанлигини кучайтириш. Суғурта хизматларининг оммабоблиги ва истеъмолчилар талабига кўра етказиш қулайлигини ошириш; ҳосилавий ва инновацион молиявий воситалар билан операциялар амалиётини ривожлантириш масалалари.

49-мавзу. Ўзбекистон иқтисодиётига инвестицияларни жалб қилишнинг молиявий жиҳатлари

Инвестиция сиёсати, иқтисодиётни ривожлантиришда инвестицияларнинг ўрни ва аҳамияти. Ўзбекистон Республикаси иқтисодиётига инвестицияларни жалб қилишнинг долзарб муаммолари. Иқтисодиётга ички инвестицияларни жалб қилиш масалалари. Иқтисодиётнинг ривожланишида хорижий инвестицияларнинг аҳамиятини ошириш. Иқтисодиёт тармоқларини марказлашмаган инвестициялар ҳисобидан ривожлантириш муаммолари. Мамлакатда инвестицион муҳитни шакллантиришнинг долзарб муаммолари. Эркин иқтисодий зоналарни ривожлантиришнинг долзарб муаммолари. Инвестицияларни жалб қилишнинг ҳуқуқий асосларини мустаҳкамлаш масалалари.

50-мавзу. Корпоратив молияни ривожлантириш йўналишлари

Корпоратив молияни ташкил этишда замонавий хусусиятлар. Акциядорлик жамиятларида замонавий корпоратив бошқарув усуллари жорий қилиш. Корпоратив тузилмага эга бўлган корхоналарнинг долзарб инвестицион лойиҳалари. Акциядорлик жамиятларда корпоратив Кодекснинг қўлланилиши. Акциядорлик жамиятларда корпоратив молия стратегияси. Рақобатли бизнес стратегияси. Акциядорлик жамиятларда молиявий имкониятларни ривожлантириш йўналишлари.

51-мавзу. Ўзбекистонда Ислом молиясини ривожлантириш масалалари

Ислом банкларининг пайдо бўлиши сабаблари ва фаолиятининг умумий тавсифи. Ислом молиясининг назарий асослари. Анъанавий тижорат банки ва ислом банкларининг асосий фарқли жиҳатлари. Ислом банклари фаолиятининг асосий тамойиллари. Ислом молиясининг асосий инструментлари. Мудораба. Мушорака. Муробаха. Истисна. Суғурта фаолияти (такафул). Лизинг фаолияти (ижара). Қимматли қоғозлар билан боғлиқ операциялар (сукук). Ислом тараққиёт банки. Махсус фондлар ва дастурлар. Аффилланган институтлар ва махсус лойиҳалар. Ислом тараққиёт банкининг асосий ютуқлари. Ўзбекистонда Ислом банки иши ва молияси инфратузилмасини татбиқ этиш истикболлари. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018-йил 16-апрелдаги “Диний-маърифий соҳа фаолиятини тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПФ-5416-сон Фармони. Ўзбекистонда Қуръон илми, ҳадис, Ислом ҳуқуқи, Ислом иқтисодиёти ва молияси ва бошқа эҳтиёж мавжуд бўлган соҳалар ривожини учун зарур шарт-шароитлар яратиш масалалари.

52-мавзу. Ўзбекистонда рақамли молияни ривожлантириш ва крипто-биржалар фаолиятини ташкил этиш масалалари

Рақамли иқтисодиёт. Электрон ҳужжат айланиши тизимлари. Электрон тўловлар. Электрон тижорат. “Блокчейн” технологиялари. Крипто-активлар ва уларнинг айланмаси. Ахборот-технологик платформалар. Крипто-биржа. Майнинг. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 3 июлдаги “Ўзбекистон Республикасида рақамли иқтисодиётни ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-3832-сон ва 2018 йил 2 сентябрдаги “Ўзбекистон Республикасида крипто-биржалар фаолиятини ташкил этиш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-3926-сон Қарорларининг моҳияти ва аҳамияти.

53-мавзу. Замонавий молиявий глобаллашув ва уни Ўзбекистон молия тизимига таъсири

Замонавий глобаллашув тенденциялари. Замонавий молиявий глобаллашувнинг ўзига хос жиҳатлари ва жараёнлари. Молиявий глобаллашув шароитида халқаро молия муносабатлари. Халқаро молия бозори. Жаҳон молиявий глобаллашуви кўрсаткичлари. Ўзбекистоннинг жаҳон молия тизимида глобаллашуви. Замонавий молиявий глобаллашув шароитида молиявий инновациялар. Замонавий молиявий глобаллашувни Ўзбекистон молия тизимида таъсири.

V. АМАЛИЙ МАШҒУЛОТЛАРЛАР БЎЙИЧА КЎРСАТМА ВА ТАВСИЯЛАР

(Семинар машғулотлари)

Амалий машғулотларини ўтказишда қуйидаги дидактик тамойилларга амал қилинади:

- амалий машғулотларининг мақсадини аниқ белгилаб олиш;
- ўқитувчининг инновацион педагогик фаолияти бўйича билимларни чуқурлаштириш имкониятларига талабаларда қизиқиш уйғотиш;
- талабада натижани мустақил равишда қўлга киритиш имкониятини таъминлаш;
- талабани назарий-методик жиҳатдан тайёрлаш;
- амалий машғулотлар нафақат аниқ мавзу бўйича билимларни яқунлаш, балки талабаларни тарбиялаш манбаи ҳамдир.

Амалий машғулотлар бўйича қуйидаги мавзулар тавсия этилади:

МОЛИЯНИНГ НАЗАРИЙ АСОСЛАРИ (1-МОДУЛ)

1. Молиянинг моҳияти ва функциялари
2. Молия тизими
3. Молиявий тизим функциялари ва уларнинг эволюцияси
4. Молиявий қарорлар
5. Молиявий сиёсат
6. Молиявий бошқарув
7. Молиявий режалаштириш ва тартибга солиш
8. Молиявий назорат
9. Молия ва рисклар
10. Молия назариялари

МОЛИЯВИЙ БОЗОРЛАР, ИНСТРУМЕНТЛАР ВА ВОСИТАЧИЛАР (2-МОДУЛ)

11. Молиявий инфратузилма
12. Молиявий янгиликлар
13. Молиявий бозорлар
14. Молиявий бозор ставкалари
15. Молиявий воситачилар
16. Молиявий оқимлар
17. Молиявий муассасалар
18. Пулнинг даврий қиймати ва пул оқимларининг дисконтли таҳлили

ХЎЖАЛИК ЮРИТУВЧИ СУБЪЕКТЛАР МОЛИЯСИ (3-МОДУЛ)

19. Хўжалик юритувчи субъектлар молиясини моҳияти ва функциялари
20. Корхоналар молиясини бошқариш
21. Хўжалик юритувчи субъектларни молиявий ресурслари
22. Асосий ва айланма капитал доиравий айланишнинг молиявий аспект (жиҳат)лари
23. Хўжалик юритувчи субъектларнинг ишлаб чиқариш чиқимлари ва фойдаси
24. Хўжалик юритувчи субъектларнинг баҳо сиёсати ва баҳоларни шакллантириш асослари
25. Молия ва капиталнинг таркибий тузилмаси
26. Молия ва корпоратив стратегия

МОЛИЯВИЙ ҲИСОБОТЛАР ВА КОРХОНАЛАРДА ИНВЕСТИЦИЯЛАР (4-МОДУЛ)

27. Молиявий ҳисобот: мазмуни, функциялари ва турлари
28. Молиявий ҳисоботларда молиявий коэффициентлардан фойдаланиш
29. Молиявий ҳисоботлар ва молиявий режалаштириш
30. Инвестицион дастурларни молиялаштириш
31. Инвестицион баҳолаш усуллари
32. Молия ва инвестицион портфелни шакллантириш
33. Кичик бизнес молияси
34. Стартапларни молиялаштириш

МОЛИЯВИЙ РИСКЛАР (5-МОДУЛ)

35. Молиявий рискларнинг моҳияти ва аҳамияти
36. Молиявий рискларнинг таснифи ва тавсифи
37. Бозор рисклари
38. Кредит rischi
39. Валюта rischi
40. Фоиз rischi
41. Инфляция rischi
42. Инвестиция рисклари
43. Активлар rischi
44. Молиявий рискларни баҳолаш методлари
45. Молиявий рискларни бошқариш

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МОЛИЯВИЙ МУНОСАБАТЛАРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ИСТИҚБОЛЛАРИ (6-МОДУЛ)

- 46. Ҳаракатлар стратегияси: давлатнинг иқтисодий-ижтимоий ривожланиш дастурларини молиявий таъминлаш масалалари
- 47. Ўзбекистон Республикаси молиявий сиёсатининг асосий йўналишлари
- 48. Ўзбекистон молия бозорини ривожлантириш истиқболлари
- 49. Ўзбекистон иқтисодиётига инвестицияларни жалб қилишнинг молиявий жиҳатлари
- 50. Корпоратив молияни ривожлантириш йўналишлари
- 51. Ўзбекистонда Ислом молиясини ривожлантириш масалалари
- 52. Ўзбекистонда рақамли молияни ривожлантириш ва крипто-биржалар фаолиятини ташкил этиш масалалари
- 53. Замонавий молиявий глобаллашув ва уни Ўзбекистон молия тизимига таъсири

Амалий машғулот мавзуларида фаннинг ишчи ўқув дастурини ишлаб чиқишда қўшимча ва ўзгартиришлар киритилиши мумкин.

Амалий машғулотлар мультимедиа қурилмалари билан жиҳозланган аудиторияда бир академгуруҳга бир ўқитувчи томонидан ўтказилиши лозим. Машғулотлар фаол ва интерфаол усуллар ёрдамида ўтилиши, мос равишда педогогик ва ахборот технологиялар қўлланилиши мақсадга мувофиқ.

VI. МУСТАҚИЛ ТАЪЛИМ

Мустақил таълим учун тавсия этиладиган мавзулар:

МОЛИЯНИНГ НАЗАРИЙ АСОСЛАРИ (1-МОДУЛ)

- 1. Ўзбекистон Республикасининг молия тизими.
- 2. Молияни бошқаришнинг моҳияти, зарурлиги ва аҳамияти.
- 3. Молияни бошқариш органлари, уларнинг асосий вазифалари, функциялари, ҳуқуқ ва ваколатлари.
- 4. Ўзбекистон Республикаси Молия Вазирлиги, унинг молияни бошқаришдаги вазифалари, ҳуқуқ ва мажбуриятлари.
- 5. Ўзбекистон Республикаси Давлат Солиқ қўмитаси, унинг молияни бошқаришдаги вазифалари, ҳуқуқ ва мажбуриятлари
- 6. Молиявий назоратнинг моҳияти, зарурлиги ташкилий шакллари
- 7. Молиявий назоратнинг турлари, шакллари ва усуллари.
- 8. Ўзбекистон Республикасида давлат молиявий ресурслари, уларнинг манбалари, ишлатиш йўналишлари.
- 9. Бозор иқтисодиётини молиявий тартибга солиш ва бошқариш асослари.
- 10. Иқтисодиётни модернизациялаш шароитида молиядан фойдаланиш.

11. Ўзбекистон Республикаси бюджет тизимини ислоҳ қилишнинг долзарб муаммолари
12. Иқтисодийни модернизациялаш шароитида бюджет сиёсатининг хусусиятлари ва вазифалари
13. Ўзбекистонда бюджет тизими ва бюджет муносабатларининг ривожланиш тарихи
14. Бозор ислохотлари шароитида давлат ижтимоий сиёсатининг молиявий муаммолари
15. Бозор ислохотларининг чуқурлашуви шароитида давлатнинг солиқ сиёсати ва корхоналарнинг бюджет билан муносабатларини мукамаллаштириш муаммолари
16. Мустақиллик йилларида молия ҳақидаги иқтисодий таълимотнинг ривожланиш хусусиятлари
17. Молиянинг замонавий концепциялари ва уларнинг ҳозирги замон хусусиятлари
18. Иқтисодийни модернизациялаш шароитида давлат молия сиёсатининг стратегик ва тактик масалалари

МОЛИЯВИЙ БОЗОРЛАР, ИНСТРУМЕНТЛАР ВА ВОСИТАЧИЛАР (2-МОДУЛ)

19. Молиявий бозорнинг моҳияти, зарурлиги, асосий вазифалари ва турлари
20. Молиявий бозор ва унинг молиявий ресурслардан самарали фойдаланишни таъминлашдаги аҳамияти.
21. Қимматли қоғозлар бозори, унинг иқтисодийда тутган ўрни ва ҳозирги замон инфратузилмаси
22. Пулнинг даврий қиймати ва пул оқимларининг дисконтли таҳлили
23. Келажакдаги пул оқимларининг соф жорий қиймати
24. Соф жорий қиймат қондасининг инвестицион қарорлар қабул қилишдаги ўрни ва аҳамияти
25. Суғуртанинг моҳияти, зарурлиги, бозор иқтисодиёти шароитидаги аҳамияти
26. Ўзбекистон Республикасида суғурта бозорининг шаклланиши ва ривожланиши.
27. Ижтимоий суғуртанинг мазмуни, аҳамияти ва ҳозирги замон муаммолари
28. Ўзбекистон Республикасида мулкӣ ва шахсий суғурта бозори

ХЎЖАЛИК ЮРИТУВЧИ СУБЪЕКТЛАР МОЛИЯСИ (3-МОДУЛ)

29. Ишлаб чиқаришни янгилаш ва модернизациялаш шароитида инвестицион дастурларни молиялаштиришни назарий асослари
30. Хўжалик юритувчи субъектларнинг маркетинг стратегиясининг

молиявий жиҳатлари

31. Хўжалик юритувчи субъектларнинг асосий ва айланма капиталининг доиравий айланишини молиявий аспектлари

32. Классик иқтисодий мактаб вакилларининг молияга оид назариялари

33. Хўжалик юритувчи субъектлар молияси – давлат молиявий салоҳиятининг асосидир

34. Иқтисодиётни модернизациялаш шароитида хўжалик юритувчи субъектларнинг молиявий барқарорлигини баҳолаш кўрсаткичлари.

35. Хўжалик юритувчи субъектларнинг харажатлари: моҳияти, таркиби, классификацияланиши ва самарадорлигини баҳолаш.

36. Хўжалик юритувчи субъектларнинг молиявий оқимларининг самарадорлиги ва уни аниқлаш тартиби.

37. Хўжалик юритувчи субъектларнинг ишлаб чиқариш чиқимлари, фойдаси ва рентабеллиги.

38. Корхона фойдаси, унинг шаклланиши, ишлатилиши ва аҳамияти.

39. Корхоналар асосий ва айланма капиталининг шаклланиши ва ишлатилишида молиянинг аҳамияти.

40. Корхоналарда молиявий режалаштириш ва истиқболларни белгилаш.

41. Корхоналарнинг оборотдан ташқари маблағлари.

42. Корхоналар айланма маблағларининг доиравий айланишида молиянинг аҳамияти.

43. Инновацион фаолликни молиявий рағбатлантириш.

МОЛИЯВИЙ ҲИСОБОТЛАР ВА КОРХОНАЛАРДА ИНВЕСТИЦИЯЛАР (4-МОДУЛ)

44. Корхона солиқ тўловларини минималлаштиришининг қонуний йўллари.

45. Молиявий ҳисоботлар ва молиявий режалаштириш.

46. Молиявий режалаштириш ва унинг асосий вазифалари.

47. Молиявий режалаштириш амалиётида қўлланиладиган асосий методлар.

48. Молиявий режалаштириш жараёнининг асосий босқичлари.

49. Молиявий режалаштириш турлари: стратегик молиявий режалаштириш; жорий молиявий режалаштириш, уларнинг функциялари ва ўзига хос хусусиятлари.

50. Инсон ҳаётида молиявий режалаштириш.

51. Инвестицион лойиҳалар таҳлилининг молиявий жиҳатлари.

52. Инвестицион лойиҳаларни баҳолаш моҳияти ва турлари.

53. Инвестицион лойиҳаларни молиялаштиришнинг асосий манбалари.

54. Молия ва инвестицион портфелни шакллантириш.

55. Инвестицион портфелнинг таснифланиши ва уни шакллантириш мезонлари ҳамда босқичлари.

МОЛИЯВИЙ РИСКЛАР (5-МОДУЛ)

- 56. Бозор рискени баҳолашда “Зарарсизлик нуқтасини аниқлаш” моделини аҳамияти
- 57. Бозор рискларини баҳолаш усуллари ва йўллари
- 58. Диверсификация - рискни камайтириш йўналиши сифатида
- 59. Фоиз рискларининг иқтисодий моҳияти ва уни юзага келиш сабаблари
- 60. Хеджирлаш – молиявий рискларни пасайтириш усули сифатида
- 61. Инфляцион рискнинг иқтисодий моҳияти ва уни юзага келиш сабаблари
- 62. Инвестицион лойиҳаларни молиялаштиришда рискларни бошқаришнинг муҳим жиҳатлари
- 63. Инвестицион рисклар, уларнинг иқтисодий моҳияти ва келиб чиқиш сабаблари
- 64. Иқтисодий фаолиятда тадбиркорлик рискени суғурталаш
- 65. Иқтисодий рисклар, уларнинг турлари ва уларда кредит рискининг тутган ўрни
- 66. Корхоналар фаолиятига таъсир этувчи рискларни баҳолаш
- 67. Корхоналар фойдасига таъсир этувчи рисклар таснифи ва уларнинг даражасига таъсир этувчи омиллар
- 68. Кредитлаш жараёни билан боғлиқ рисклар ва уларни бошқариш
- 69. Молиявий рисклар ва уларнинг таснифланиши
- 70. Молиявий рискларни баҳолашнинг эҳтимолликка асосланган усуллари

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МОЛИЯВИЙ МУНОСАБАТЛАРИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ИСТИҚБОЛЛАРИ (6-МОДУЛ)

- 71. Солиқ сиёсати: солиқ ислохотларининг асосий йўналишлари
- 72. Давлат бюджети харажатлари ижросининг долзарб муаммолари
- 73. Бюджет сиёсати: барча даражадаги бюджетлар барқарорлигини таъминлашнинг долзарб муаммолари
- 74. Ҳаракатлар стратегияси: давлатнинг иқтисодий-ижтимоий ривожланиш дастурларини молиявий таъминлаш масалалари
- 75. Давлат бюджетининг ўрта муддатли истиқболини белгилаш ва натижага йўналтирилган бюджетлаштиришни жорий этиш масалалари
- 76. Демографик муаммоларнинг молиявий жиҳатлари ва пенсия тизимидаги ислохотлар
- 77. Ўзбекистонда молия бозорини ривожлантиришнинг долзарб муаммолари
- 78. Ўзбекистон иқтисодиётига инвестицияларни жалб қилишнинг долзарб муаммолари

79. Корпоратив молиянинг долзарб муаммолари
80. Ўзбекистонда ислом молиясини ривожлантириш масалалари
81. Ўзбекистонда рақамли молияни ривожлантириш ва крипто-биржалар фаолиятини ташкил этиш масалалари
82. Замонавий молиявий глобаллашув ва уни Ўзбекистон молия тизимида таъсири
83. Давлат молия сиёсатининг стратегик ва тактик масалалари.
84. Фискал сиёсат муаммолари.
85. Ўзбекистон Республикасида давлатнинг фискал ва монетар сиёсати уйғунлигини таъминлаш.
86. Солиқ-бюджет сиёсати яхлитлигини таъминлаш

VII. ФАН БЎЙИЧА КУРС ИШИ (ЛОЙИХАСИ)

“Молия” фанидан курс иши муаяйн мавзу бўйича умумий яхлитликка эга илмий-амалий фикрларни акс эттирувчи лойиҳавий иш ҳисобланади. Курс иши давлат молияси, халқаро молия, уй хўжаликлари, хўжалик юритувчи субъектлар молиявий муносабатларига доир масалаларни акс эттиришга мос келиши талаб этилади.

Курс ишини ҳимоя қилишга қуйидаги умумий талаблар қўйилади:

- муаммони библиографик таҳлил қилиш;
- чизма ва жадвалларни муаяйн тизимга келтирилган ҳолда расмийлаштириш;
- тўпланган материалларни танқидий ўрганиш;
- таклиф ва тавсияларни асослаб бериш;
- фикрни кетма-кетликда, муаяйн изчилликда баён қилиш;
- курс ишини қўйилган талаблар бўйича расмийлаштириш.

Курс иши учун тахминий мавзулар:

МОЛИЯНИНГ НАЗАРИЙ АСОСЛАРИ, МОЛИЯВИЙ БОЗОРЛАР, ИНСТРУМЕНТЛАР ВА ВОСИТАЧИЛАР (1-2 МОДУЛ)

1. Молия ва молиявий муносабатларнинг характерли белгилари.
2. Молия ёрдамида ифодаланадиган пул муносабатлари.
3. Молия ва ЯИМ ҳамда МДни тақсимлаш ва қайта тақсимлаш.
4. Молиянинг тақсимлаш ва назорат функциялари.
5. Тақсимлаш – молиянинг асосий функцияси.
6. Тақсимлаш ва қайта тақсимлаш объектлари ва субъектлари.
7. Молия механизми
8. Такрор ишлаб чиқариш жараёнининг ишлаб чиқариш; алмашув; тақсимлаш; истеъмол босқичлари ва молия.

9. Жамиятнинг товар-пул муносабатларига ўтиши билан иқтисодий категория сифатида молиянинг умумийлик характериغا эга бўлиши.
10. Молиянинг тарихий характерга эгаллиги.
11. Молиявий сиёсатнинг хусусиятлари ва энг асосий мақсади.
12. Корхона молиявий сиёсатининг мақсадлари.
13. Молиявий сиёсатнинг молия тизими орқали амалга оширилиши ва унинг принциплари.
14. Молиявий сиёсатни амалга оширишнинг асосий методологик принциплари.
15. Молиявий сиёсатнинг мазмуни, унинг асосий йўналишлари.
16. Молиявий сиёсатни ишлаб чиқишда молиявий ресурсларни тақсимлаш ва қайта тақсимлашнинг негизлари.
17. Молиявий сиёсатнинг таркибий қисмлари (йўналишлари).
18. Ҳозирги босқичдаги молия сиёсати ва унинг ўзига хусусиятлари.
19. Ўзбекистонда молиявий сиёсатнинг ҳозирги кундаги асосий вазифалари.
20. Молиявий сиёсатни фаоллаштириш мақсадида молиявий ресурсларни қайта тақсимлаш амалиётини тубдан ўзгартириш.
21. Молия бозорининг ривожланиши.
22. Молиявий сиёсат ва реал молиявий имкониятлар.
23. Молия тизимининг соҳалари ва бўғинлари.
24. Давлат молияси ва маҳаллий молия ҳамда хўжалик юритувчи субъектлар молиясининг бўғинлари.
25. Давлат кредити молия тизими “Давлат молияси ва маҳаллий молия” соҳасининг ўзига хос бўғини сифатида.
26. Ҳозирги шароитда давлат кредитининг зарурлиги.
27. Хўжалик юритувчи субъектлар молияси молия тизимининг мустақил соҳаси.
28. Нотижорат асосда хўжалик юритишнинг асосий хусусиятлари.
29. Ривожланган хорижий мамлакатлар давлат молия тизимининг бўғинлари.
30. Бюджет тизими ва давлат тузилиши.
31. Унитар ва федератив давлатнинг бюджет тизими.
32. Молиявий бошқарувнинг асосий методологик принциплари, конкрет методлари ва шакллари.
33. Молиявий режалаштириш; башоратлаш (прогнозлаштириш); дастурлаштириш; молиявий тартибга солиш; молиявий назорат; молиявий қонунларни (қонунчиликни) қабул қилиш; молиявий ресурсларни жалб қилиш.
34. Молия тизимини умумий бошқариш ва уни амалга оширувчи органлар.
35. Молия вазирлигининг марказий аппаратидаги бошқармалар ва бошқармалар, уларнинг вазифалари.

36. Ғазначилик тизими – Молия вазирлигининг муҳим бўлинмаси, унинг асосий вазифалари.

37. Молиявий оқимлар ва унинг ҳажмига таъсир этувчи омиллар.

38. Молиявий оқимларни бошқаришнинг функциялари.

39. Молиявий оқимларнинг самарадорлиги, уни аниқлаш тартиби.

40. Молиявий режалаштириш ва молиявий режа, унинг асосий вазифалари.

41. Молиявий режалаштириш жараёнининг асосий босқичлари.

42. Молиявий режалаштириш турлари: стратегик молиявий режалаштириш; жорий молиявий режалаштириш, уларнинг функциялари ва ўзига хос хусусиятлари.

43. Молиявий режалаштиришнинг умумдавлат ва ҳудудий даражалари.

44. Давлатнинг йиғма молиявий баланси (молиявий ресурслар баланси) ва ҳар бир маъмурий-ҳудудий тузилмаларнинг даромадлар ва харажатлар баланси.

45. Аҳоли даромадлари ва харажатларининг баланси.

46. Молиявий режалаштириш ва молиявий башоратлаш, уларнинг методлари.

47. Социал-иқтисодий жараёнларга давлатнинг таъсири ва унинг мақсадлари.

48. Бозор ҳўжалигининг молиявий регуляторлари

49. Молиявий назорат соҳалари: давлат молиявий назорати; нодавлат молиявий назорати.

50. Молиявий назорат тизимининг элементлари.

51. Молиявий назоратнинг олдида турган энг асосий вазифалар.

52. Молиявий назоратни ташкил этишнинг асосий принциплари.

53. Молиявий назоратни амалга ошириш бўйича турлари.

54. Молиявий назоратни амалга ошириш жараёнида фойдаланиладиган методлар.

55. Субъект ҳўжалик фаолиятини қамраб олишнинг тўлиқлигига қараб тафтишнинг турлари.

56. Молиявий ва ҳўжалик операцияларининг қамралиб олиниши даражасига кўра тафтишларнинг турлари.

57. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги, Марказий банк, Давлат солиқ қўмитаси, Давлат божхона қўмитаси ва бошқа давлат органларининг молиявий назоратни амалга ошириш борасидаги вазифалари.

58. Ички фирмавий (корпоратив) назорат, тижорат банклари томонидан мижоз-ташкилотлар устидан назорат, аудиторлик назоратлари.

59. Сиёсий иқтисод классиклари концепциялари асосий мазмунининг молиявий жиҳатлари.

60. Солиққа тортишни мақсадга мувофиқ равишда ташкил қилишнинг А.Смит томонидан илгари сурилган тўрт асосий принциплари ва у солиқ концепциясининг мақсадлари.

ХЎЖАЛИК ЮРИТУВЧИ СУБЪЕКТЛАР МОЛИЯСИ, МОЛИЯВИЙ ҲИСОБОТЛАР ВА КОРХОНАЛАРДА ИНВЕСТИЦИЯЛАР (3-4- МОДУЛ)

1. Глобаллашув жараёнида молиявий хавфсизликни кучайтириш масалалари.
2. Молиявий рискларни камайтиришда диверсификациялашнинг аҳамиятини ошириш.
3. Корхона инвестицион сиёсатини самарали ташкил этиш масалалари.
4. Ўзбекистон Республикасида халқаро лизинг операцияларидан фойдаланишнинг афзалликлари, имкониятлари ва йўналишлари.
5. Суғурта компаниялари молиявий ресурсларини бошқариш масалалари.
6. Жаҳонда молиявий глобаллашувнинг чуқурлашуви ва унинг миллий иқтисодиётларга таъсири.
7. Чекланган ресурслар шароитида корхона инвестицион сиёсатини самарали ташкил этиш масалалари.
8. Иқтисодиётни модернизациялаш шароитида давлат бюджети тақчиллиги ва уни бошқариш усуллариини такомиллаштириш.
9. Халқаро молия бозоридаги институционал инвесторлар ва уларни мамлакат иқтисодий тараққиётидаги роли.
10. Халқаро молиявий оқимларни миллий иқтисодиёт ривожланишидаги роли.
11. Мамлакат молия бозорини тартибга солишни такомиллаштириш масалалари.
12. Иқтисодиётни модернизациялаш шароитида корпоратив қимматли қоғозлар бозорини ривожлантириш истиқболлари..
13. Корпоратив қимматли қоғозлар даромадлилигини ошириш йўллари.
14. Иқтисодиётни модернизациялаш шароитида фонд бозорини ривожлантириш истиқболлари.
15. Акциядорлик жамиятлари томонидан молиявий ресурсларни мобилизация қилиш масалалари.
16. Суғурта ва унинг мамлакат иқтисодиётини ривожлантиришдаги аҳамияти.
17. Давлат қарзи ва уни бошқариш.
18. Корхона молиявий ҳолати таҳлили.
19. Корхонада молиявий режалаштириш.
20. Риск ва унинг корхона молиясини бошқаришдаги роли.
21. Корхона молиявий ҳисоботлари ва уларнинг таҳлили.
22. Молиялаштиришнинг қисқа муддатли манбаларини бошқариш.
23. Корхона пул оқимларини таҳлил қилиш ва башоратлаш.
24. Марказий банкларнинг молия бозорларида операциялари
25. Форвард шартномалари ёрдамида халқаро иқтисодий фаолиятдаги валюта рискин хеджирлаш.

26. Халқаро молиявий институтлар, улар тузилишининг тамойиллари ва мақсадлари.
27. Расмий олтин-валюта захиралари ва уларни бошқариш.
28. Ўзбекистонда монетар сиёсат.
29. Корхона солиқ тўловларини минималлаштиришининг қонуний йўллари.
30. Молиявий ҳисоботлар ва молиявий режалаштириш.
31. Молиявий режалаштириш ва унинг асосий вазифалари.
32. Молиявий режалаштириш амалиётида қўлланиладиган асосий методлар.
33. Молиявий режалаштириш жараёнининг асосий босқичлари.
34. Молиявий режалаштириш турлари: стратегик молиявий режалаштириш; жорий молиявий режалаштириш, уларнинг функциялари ва ўзига хос хусусиятлари.
35. Пулнинг даврий қиймати ва пул оқимларининг дисконтли таҳлили.
36. Келажакдаги пул оқимларининг соф жорий қиймати.
37. Соф жорий қиймат қондасининг инвестицион қарорлар қабул қилишдаги ўрни ва аҳамияти.
38. Инсон ҳаётида молиявий режалаштириш.
39. Инвестицион лойиҳалар таҳлилининг молиявий жиҳатлари.
40. Инвестицион лойиҳаларни баҳолаш моҳияти ва турлари.
41. Инвестицион лойиҳаларни молиялаштиришнинг асосий манбалари.
42. Молиявий рисклар моҳияти, турлари ва корхона фаолияти учун аҳамияти.
43. Рискларни минималлаштиришнинг молиявий усуллари.
44. Молиявий рискларни молиявий инструментлар ёрдамида бошқариш хусусияти.
45. Молия ва инвестицион портфелни шакллантириш.
46. Инвестицион портфелнинг таснифланиши ва уни шакллантириш мезонлари ҳамда босқичлари.
47. Молия ва капиталнинг таркибий тузилмаси.
48. Капитални шакллантириш усуллари ва унга таъсир етувчи омиллар.
49. Молия ва корпоратив стратегия.
50. Корпоратив стратегияни шакллантириш босқичлари ва таркиби.

VIII. АСОСИЙ ВА ҚЎШИМЧА ЎҚУВ АДАБИЁТЛАР ҲАМДА АХБОРОТ МАНБАЛАРИ АСОСИЙ АДАБИЁТЛАР

1. Маликов Т.С. Молия. Ўқув қўлланма. – Т.: “Иқтисод-молия”, 2018 й. – 266 б.
2. Элмирзаев С. Корпоратив молия. Ўқув қўлланма / ЎзРО ва ЎМТВ ТМИ. –Т: “Иқтисод-молия”, 2015. 272 бет.

3. Исломқулов А.Х., Сатторов Б.К., Шарифходжаева К.У: “Молиявий рискларни бошқариш”. –Т.: “ИҚТИСОД-МОЛИЯ”, 2017. 224 б.
4. Нурмухамедова Б., Кабирова Н. “Молия”, Ўқув қўлланма. Т.: “ИҚТИСОД-МОЛИЯ”, 2017. 224 б.
5. Нурмухамедова Б.И. Давлат бюджети. Дарслик. – Т.: “ИҚТИСОД-МОЛИЯ”, 2018. – 630 б.
6. Гайбуллаев О., Ўроқов У. Ўзбекистон Республикасида бюджет тизими ва жараёни. Ўқув қўлланма. – Т.: “Baktria press”, 2016. – 168 б.
7. Юлдашева Н. Местные бюджеты: Учебно-методическое пособие. – Т.: “ИҚТИСОД-МОЛИЯ”, 2018. – 364 стр.
8. Элмирзаев С. Корпоратив молия. Ўқув қўлланма. –Т: “Иқтисод-молия”, 2015. - 272 б.
9. Фозилчаев Ш.Қ., Хидиров Н.Ғ. Молиявий рисклар назарияси. Ўқув қўлланма . –Т.: “Иқтисод-молия”, 2019. -240 б.
10. Маликов Т.С., Шеров А.Б. Молия. Электрон ўқув қўлланма. 2019.

Қўшимча адабиётлар

11. “Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги ПФ-4947-сонли Фармони.
12. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Олий Мажлисга Мурожаатномаси. www.president.uz.
13. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Миромонович Мирзиёевнинг Олий Мажлисга Мурожаатномаси. 28-декабрь 2018-йил/<https://president.uz/uz/lists/view/2228>
14. Абдурахмонов И. Суғурта назарияси ва амалиёти. Ўқув қўлланма. – Т.: “Иқтисод-молия”, 2017. – 416 б.
15. Elmirzayev S. Zamonaviy korporativ boshqaruv. Darslik. – Т.: “Iqtisod-Moliya”, 2019. – 416 b.
16. Финансы. Часть 1: учебник. – 5-е издание / Под ред. Романовского М., Ивановой Н.–М.: Издательство Юрайт, 2019. – 305 с.
17. Финансы. Часть 2: учебник. – 5-е издание/ Под ред. Романовского М., Ивановой Н. –М.: Издательство Юрайт, 2019. – 256 с.
18. Elmirzayev S. Korporativ moliya: Darslik. – Т.: “Iqtisod-Moliya”, 2019. – 364 b.
19. Жиянова Н., Ташматова Р. Бюджетно-налоговая политика: учебное пособие. – Т.: “Iqtisod-Moliya”, 2019. – 216 с.
20. Жиянова Н. Управление государственными финансами: учебное пособие. – Т.: “IQTISOD-MOLIYA”, 2019. – 384 с.

Интернет сайтлари

21. www.gov.uz – Ўзбекистон Республикаси ҳукумат портали.

22. www.lex.uz – Ўзбекистон Республикаси Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базаси.
23. www.mf.uz – Ўзбекистон Республикаси молия вазирлиги расмий сайти.
24. www.cbu.uz – Ўзбекистон Республикаси Марказий банки расмий сайти.
25. www.soliq.uz – Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитаси расмий сайти.
26. www.stat.uz – Ўзбекистон Республикаси Давлат статистика қўмитасининг расмий сайти.
27. www.sciencedirect.com. – лицензияланган адабиётлар платформаси.
28. www.reader.elsevier.com. – оммабоп илмий журналлар сайти.
29. www.scopus.com. – халқаро мақола ва анжуманлар сайти.

